

Teachers' Opinions on the Realization Level of Primary Education's Objectives

Celal Teyyar UĞURLU¹

ABSTRACT. This research aims to reveal the primary school teachers' views on the realization level of primary education objectives, obstacles to the realization of these objectives and the behaviors of the teachers against the obstacles. Research was carried out by using quantitative and qualitative methods together. To collect quantitative data, 325 teachers working at 10 primary schools in Adıyaman were consulted for their opinions. Qualitative data were collected by applying to the views of two teachers from each 10 schools. As a result of this research, it has been concluded that the objectives of primary education have been performed at 'high' and 'very high' level according to the teachers. As a result of the qualitative study, it has been found out that social objectives were realized more than academic objectives, the most important obstacle for the realization of the objective is the lack of interaction with school council and for more effective realization of the primary school objectives, the work of the family unit should be given more attention.

Keywords: Objective, primary education, objectives of primary education, teacher.

SUMMARY

Objective

Education, as a whole, is for strengthening the readiness of mankind for the future. Educational environments in which people have desirable behaviors set to work every day for the living and healthy functioning of education cycle. The education process reveals the organizing and desirable qualifications, latent interests and dreams. Therefore, education focuses on purposeful activities.

Primary school objectives are tired to be realized by the teacher and the other variables of the school. From time to time some factors like the specific aspects of schools, teacher quality, institutional characteristics and social environment factors affect the realization of the school objectives. These effects can occur on a line that may be positive or negative. This research aims to reveal the primary school teachers' views on the realization level of primary education objectives, obstacles to the realization of these objectives and the behaviors of the teachers against the obstacles.

Method

Descriptive method based on screening was used in this study to reveal teachers' views on the objectives of primary education. For the quantitative dimension, target population of this study concerns 42 primary schools from Adıyaman and its central counties. As applying to this poll at all schools will create some problems such as time, cost and control difficulties, cluster sampling was chosen randomly as %25 the size of the universe (10 schools). The total number of teachers working at schools is 450. 325 of the 450 questionnaires which were distributed to all teachers came back and the suitable ones were evaluated. Cronbach's alpha coefficient was obtained as .87 according to the reliability account of the data which was based on the data application. SPSS packaged software was used to analyze the data. T test, Mann Whitney U test, one-way analysis of variance and Kruskal Wallish test were performed to test whether the opinions changed or not according to personel characteristics. LSD test was evaluated to determine in which groups there are group differentiations.

For the qualitative dimension, "case study model" was used. For this purpose, a total of 20 teachers (including 2 teachers) from 10 elementary schools from where quantitative data was collected were asked for their opinions. Data were collected through a semi structured interview form. Four basic questions took place in the interview form. The first two questions were about what the objectives of primary education

¹ Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, cugurlu@cumhuriyet.edu.tr

institutions were and the realization level of the objectives. The third and the fourth research questions were related with the obstacles to the realization of the objectives of primary education institutions and suggestions for the realization of the objectives of primary education institutions.

Results, Discussion and Conclusion

According to research findings, it is seen that all the judgements have been evaluated at the level of “high” and “very high”. Through the eyes of teachers, the objectives of primary education institutions are accepted to be carried out at a high level. These are the judgements which were carried out at the highest level especially on the basis of the realization level of primary education objectives such as; “The students are grown as citizens who are tolerant and know how to share”. “Students are helped to grow as social and cultural”. Looking at the common characteristics of these judgements it is seen that they emphasize socialization. These are the judgements which have the lowest average in primary education objectives like: “The students are helped to gain the habit of decision-making with scientific information”, “Students are directed to appropriate schools and institutions for the occupations they will choose”. These are the judgements which emphasize on academic qualifications. Looking at the results in terms of gender variable, it is seen that female teachers put forward their ideas at lower level than male teachers. Women’s perceptions of the current situation at lower level can be interpreted as the female teachers mostly focus on students’ behaviors and the objectives of school.

There is no significant difference among the views of teachers in terms of the variables of branch, seniority and working time at the school. However, according to the variable of teacher number at the school, views of teachers working at schools which have more teachers reveal a significant difference in comparison with the views of teachers working at schools which have fewer teachers. It is a well known fact that the schools which have great number of teachers are generally old and well-established.

Looking at the qualitative research findings it is seen that the views of teachers about the objectives of primary education show similarity to the identified legal purposes of primary education institutions. Within these objectives, these are the most frequently repeated expressions: “To train appropriate individuals to national , spiritual and moral values” and “ to train loyal individuals to Ataturk’s nationalism, principles and reforms.” As a result of quantitative evaluation, the expressions which have the highest values are listed as follows: “Students are grown as the citizens who are tolerant and know to share”. “Students are helped to grow as social and cultural”. These results show that “social objectives” have an important role to achieve the objectives of primary education institutions. It is seen that the teachers’ views in terms of the realized objectives of primary education institutions again focus on the realization of social objectives. Qualitative and quantitative findings suggest that social objectives were performed more. These are the expressions which are stated as the judgements in terms of the students’ social and communal progress.

Both quantitative and qualitative findings show that teacher-parent cooperation is a major deficiency Low school-family relationships are regarded as a major obstacle for the realization of the primary education objectives. For Hanna (1998) the school climate is an important tool for school reform . It can be said that the relations among the students, teachers, administrators and families influence the climate of the school.

Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşleri

Celal Teyyar UĞURLU¹

ÖZ. İlköğretim okullarının amaçlarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri ile bu amaçların gerçekleştirilmesinin önündeki engeller ve öğretmenlerin engeller karşısındaki davranışları bu araştırma ile ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırma nicel ve nitel yöntem birlikte kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nicel verilerin toplanmasında Adıyaman ilinde 10 ilköğretim okulunda görev yapan 325 öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Nitel veriler on okulda görev yapan her okuldan iki öğretmenin görüşlerine başvurularak toplanmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim öğretmenlerinin, “yüksek” ve “oldukça yüksek” düzeyde ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirildiğini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Nitel çalışma sonucunda ise sosyal amaçların akademik amaçlara göre daha fazla gerçekleştirildiği, amaçların gerçekleştirilmesinin önündeki en önemli engelin okul aile birliği etkileşiminin eksikliği olduğu ve ilköğretimin amaçlarının daha etkili gerçekleştirilmesi için okul aile birliğinin çalışmalarına daha fazla önem verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Amaç, ilköğretim, ilköğretimin amaçları, öğretmen

GİRİŞ

Eğitim bir bütün olarak insanoğlunun geleceğe ilişkin hazır oluşunu güçlendirmek için vardır.

Yaşam süresi içerisinde eğitim döngüsü içerisinde yer almadan yaşamak mümkün görülmemektedir.

İstendik davranışların kazandırıldığı eğitim ortamları, eğitim döngüsünün dirik ve sağlıklı bir işleyişi için her gün yeniden işe koşulur. Eğitim süreci, girdiye ilişkin süreçleri, işleme ilişkin süreçleri, çıktıya ilişkin süreçleri sürekli bir (döngü) işlem çerçevesinde paydaşlarına sunar. Eğitime ilişkin süreç gizil ilgileri, düşleri açığa çıkarır. Bu nedenle eğitim amaçlı etkinliklere odaklıdır. Bir örgütün yaşaması çevresi ile etkileşimine bağlıdır. Bir yandan örgüt amaçlarına uygun olan çevre etkenlerinden etkilenmeli diğer yandan ise çevrenin istediklerini zamanında yeterli nitelik ve nicelikte verebilmelidir. Bununla birlikte, örgüt, amaçlarına uygun olmayan çevre etkenlerini etkileyebilmeli, yaşaması için sorun olabilecek etkenlerle başa çıkabilmelidir (Başaran, 1998). Eğitim örgütleri amaçlı oluşumlar olarak çevre ile etkileşim halindedir. Girdisini çevreden alan ve çıktısını çevreye veren eğitim örgütleri amaçlarını bu çerçevede gerçekleştirir.

Eğitim bilinçli ve “eğitsel” amaçları olan öğrenme öğretme sürecidir. Amaçların belirlenerek, amaçlara ulaşmak için nelerin nasıl yapılacağına planlanması bilerek ve düşünülerek gerçekleştirilir. Eğitsel amaçlar: Öğrenenlerin yararına ve insancıl temelleri olan öğrenimlerdir. Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla meydana gelmesi beklenen istendik değişimlerdir. Bireye kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Akıl, duygu ve fiziksel gücün geliştirilmesidir. Yeteneklerin en üst düzeye çıkarılmasıdır. Bireyin hür vicdanlı olarak yetiştirilmesidir. Toplumla yararlı ve üretken, hukukun üstünlüğüne saygılı bireyler olarak hayata hazırlanmasıdır. Bireyin daha mutlu ve sağlıklı olarak yaşamasını sağlamaktır (Okçabol, 2009) vb. şeklinde sıralanabilir.

Çağımızda eğitim sürecinden geçmemiş bir kimsenin, kendi kendine yetişme olanağını bulsa bile, tam olarak yeteneklerini geliştirmesi olanaksızdır. Bu nedenle bir insanın kendini ve ailesini geçindirecek bir iş sahibi olması, insanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi, aile ve toplumun kendisinden beklediklerine uygun davranışları gösterebilmesi için en azından temel eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir (Başaran, 1994, 18). Günümüzde artık her insan daha nitelikli bir yaşam için eğitimi gerekli görmektedir.

Okulun açık sistem özelliği göstermesi, üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelen ve topluma giden insan ögesi nedeniyledir. Okul çevredeki formal ve informal örgütlerin ya yön verdiği ya da etkilediği bir örgüttür. Okulun amaçları çevresindeki birçok örgütün amaçlarından daha uzun sürelidir (Bursalıoğlu, 1998). Okul yönetimi, amaçları gerçekleştirme sorumluluğunu üstlenir. "Böylece amaçlara göre yönetim ve amaçlara göre değerlendirme yaklaşımı önem kazanır" (İş, 2003).

Tekin (2000)'e göre, hedefler, bir toplumun yetiştirdiği insanda bulunmasını öngördüğü özelliklerdir. Başka bir deyişle; yetiştirilen kişide bulunması istenilen ve eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki

¹ Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, cugurlu@cumhuriyet.edu.tr

özelliklerdir. Bakaç (2000)' a göre, düzeyi, süresi, içeriği ne olursa olsun bir ders ya da kursla ilgili olarak yapılacak ilk iş, o dersin ya da kursun amaçlarının belirlenmesidir. Bir programın başarıya ulaşip ulaşmadığı ancak öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadığının ölçülmesiyle anlaşılabilir. Bir eğitim programı tasarlanırken, öncelikle birey göz önünde bulundurulmalıdır. Amaçların belirlenmesinde, öğrencinin bireysel özelliklerinin (bilişsel, duyuşsal ve psikomotor) bilinmesi önemlidir (Karatepe, vd., 2004). Eğitim sisteminin alt sistemleri ile ara bağımlı çalışması, üst sistemlerin bir bütün olarak amaçlarını gerçekleştirmelerini sağlayacaktır. Eğitim sisteminin bir alt sistemi olarak okullar ve okullar içerisinde de ilköğretim okullarının amaçları sistemin genel amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir unsurdur. Özellikle temel eğitim olarak ilköğretim okulları temel eğitim kazanımlarının öğrencilere kazandırıldığı bir aşamadır. Bu nedenle eğitim etkinliklerinin daha çok amaç bağımlı olarak gerçekleştirilmesi üzerinde özenle durulmalıdır.

Her toplum, devlet kendi vatandaşlarının eğitimi için belli eğitim felsefeleri temelinde eğitimsel amaçlarını belirler. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde belirtilen “Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır” ifadesinden, eğitim etkinliklerinin devletin belirlediği amaçlara göre yapılacağı sonucu çıkarılmaktadır.

Üst sistem olarak “Devlet” ve “Millî Eğitim Bakanlığı”nın ortaya koymuş olduğu amaç ifadeleri, alt sistemler olarak okulların eylemlerinin, etkinliklerinin, kararlarının ne olacağını belirler. İlköğretim okullarının amaçları, öğrencilere en temel düzeyde nitelik ve yeterliklerin kazandırıldığı bir eğitim kademesidir.

Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda ilköğretimin amaçları belirlenmiştir. Bu amaçlardan bazıları şöyledir: Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmek, öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, eğitsel etkinliklerle millî kültürümüzü benimsemelerine ve yaymalarına yardımcı olmak, öğrencilerin becerilerini ve zihinsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü gelişmelerini sağlamak, öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, öğrencileri bilimsel düşünme, araştırma ve çalışma becerilerine yönlendirmek, öğrencilerin, yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak (MEB, 2003). Fidan ve Baykul (1994) ise, ilköğretimin amaçlarını şöyle ifade etmişlerdir: İlköğretimin amaçlarından biri, öğrencilere bilişsel becerileri öğretmektir. Diğer bir önemli amacı ise, çocuğun toplumsal yaşayışı için gerekli beceri ve tutumları geliştirmektir (Yaşar, Gültekin ve Ersoy, 2006).

Bir örgüt için amaçlar, yaşamsal öneme sahiptir. Amaçlardan hareketle örgütler daha uyumlu eylemlerde bulunabilirler. Uyumlu hareketlerin sonucu olarak örgütsel eylemlerin çıktılarının niteliği artar. Amaçların ne anlama geldiğini ve örgüt için sağladığı katkıları Toprakçı (2008) şöyle ifade etmektedir: Amaçlar, örgüte yön ve anlam sağlar, dikkatlerin merkezidir; yasallığın kaynağıdır, standart rolü oynar, örgütün yapısını biçimlendirir, örgüt hakkında bilgi sağlar. Bu değişik ifadelerdeki ortak olan bir nokta vardır. Bu ortak nokta, örgüt için açık amaçların belirlenmesinin taşıdığı önemdir. Bu ifadelerin hepsi, bütün örgüt ve onun parçalarının uyumlu hareket etmesini sağlayan unsurlardır.

İlköğretim okullarının amaçları, öğretmen ve okulun diğer değişkenleri tarafından gerçekleştirilmeye çalışılır. Zaman zaman okulların kendine özgü yönleri, öğretmen niteliği, kurumsal nitelikler, sosyal çevre etkenleri gibi unsurlar okulun amaçlarının gerçekleştirilmesini etkileyebilmektedir. Bu etki olumlu ve olumsuz olabilecek bir çizgide gerçekleşebilir. İlköğretim okullarının amaçlarını gerçekleştirme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri ile bu amaçların gerçekleştirilmesinin önündeki engeller ve öğretmenlerin engeller karşısındaki davranışları bu araştırma ile ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Bu amaçla, araştırmanın nitel boyutu için, dört temel soru öğretmenlere sorulmuştur. İlk soru ilköğretim kurumlarının amaçları nelerdir ve sizce gerçekleştirilme düzeyi nedir? şeklinde düzenlenmiştir. İkinci soru “Okulunuzda, ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirildiğine inanıyor musunuz? Nasıl? şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada üçüncü ve dördüncü soruları, “İlköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinin önündeki engeller nelerdir?” ve “İlköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesi için önerileriniz nelerdir?” şeklindedir. Araştırmada nicel veriler is anket yoluyla toplanmıştır. Anket maddeleri bulgular içerisinde verilerek tartışılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada taramaya dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel çalışma şu anki durumu ortaya koymak için yapılan çalışmalardır (Balcı, 2005; Cohen, Manion and Morrison 2000). Tarama modelleri geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmanın konusu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılır. Onları, değiştirme çabası gösterilmez (Karasar,1999,77). Bu çalışmada karma desen kullanılmıştır. Karma desende hem nitel hem de nicel verilerle, sorunlara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı gerektirmektedir. Nicel ve nitel yollarla toplanılan bilgilerin birbirlerini teyit edip etmedikleri bu yolla irdelenmeye çalışılmıştır.

Nicel boyut: Bu çalışmada veriler toplanırken araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket aracından yararlanılmıştır.

Evren ve örneklem: Araştırmanın çalışma evreni Adıyaman İli Merkez İlçe sınırları bulunan 42 ilköğretim okuludur. Okulların tamamında anketi uygulaması zaman, maliyet ve kontrol güçlüğü yaratacağından evrenin % 25’u büyüklüğünde tesadüfi olarak küme örneklem seçilmiştir (10 okul). Yansız olarak seçilen bu okullarda görev yapan bütün öğretmenlerin tamamı araştırmaya dahil edilmiştir. Okullarda görev yapan öğretmen sayısı toplamı 450’dir. Bütün öğretmenler için dağıtılan 450 anketten dönen ve işlenmeye uygun olan anketlerden 325’i değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlerin; Cinsiyet, Branş, Kıdem, Okulundaki Çalışma Süresi, Okuldaki Öğretmen Sayısı Şeklindeki Özelliklerine İlişkin Frekans

DEĞİŞKENLER		f	%
Cinsiyet	Kadın	105	32,3
	Erkek	220	67,7
	Toplam	325	100
Branş	Sınıf öğretmeni	144	44,3
	Diğer branşlar	181	55,7
	Toplam	325	100
Kıdem	10 yıl ve altı	192	59,1
	11 yıl ve üstü	133	40,9
	Toplam	325	100
Okuldaki çalışma süresi	1 yıl ve altı	100	30,8
	1-2 yıl arası	110	33,8
	3 yıl ve üstü	115	35,4
	Toplam	325	100
Okuldaki öğretmen sayısı	30 ve altı	144	30,3
	31-50 yıl	133	33,8
	51 ve üstü	68	35,4
	Toplam	325	100

Verilerin toplanması ve analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.79 “oldukça düşük”, 1.80-2.59 “düşük”, 2.60-3.39 “orta”, 3.40-4.19 “yüksek”, 4.20-5.00 aralığı ise “oldukça yüksek” olarak değerlendirilmiştir. Anketten alınabilecek en yüksek puan 110 en düşük puan ise 22 dir. Görüşlerin kişisel özelliklere göre değişip değişmediğini test etmek için, t testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Cinsiyet ve branş değişkenlerine verilen cevaplar açısından deneklerin anket maddelerine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için “Independent Samples T test” yapılmıştır. Dağılımın homojen olup olmadığını test eden Levene’nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene’s Test for Equality of Variances) sonucu, varyansların homojen çıkmadığı boyutlar için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Yaş, okuldaki öğretmen sayısı değişkenleri açısından deneklerin anket maddelerine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla önce varyansların homojenliğine bakılmış, varyansların homojen olduğu boyutlarda parametrik testlerden tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır, gruplar arası farklılaşmaların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise LSD testine bakılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik: Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket maddeleri oluşturulurken ilköğretim kurumları yönetmeliğinde yer alan ilköğretimin amaçlarını ifade eden yargılardan yararlanılmıştır. Uygulanmadan elde edilen verilere dayalı yapılan güvenilirlik hesabından elde edilen verilerin Cronbach's Alpha katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Görüldüğü gibi bu sonuç genel olarak kabul gören .70'in (Büyüköztürk, 2007) üstünde bir katsayıya sahiptir.

Nitel boyut: Bu alışma için, "durum çalışması modeli" kullanılmıştır. Durum alışması modelinde belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya konulur. Bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılır. Güncel bir olgu kendi gerçek yaşam çerçevesi içerisinde çalışılır. Durum bir birey, bir kurum, ortam, olay olarak karşımıza çıkabilir (Silverman, 2006; Yıldırım ve şimşek, 2005). Bu model, diğer modellerle tam olarak açıklanamayan durumlar için en uygun model olarak görülmektedir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005, 247).

Çalışma Grubu: Zengin bilgiye sahip olduğu düşünölen durumların seçilerek derinlemesine çalışılmasına olanak sağlanması amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum örnekleme yöntemiyle çalışma grubu katılımcıları belirlenmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2005; Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Bu amaçla nicel verilerin toplandığı on ilköğretim okulunun her birinden iki öğretmen olmak üzere toplam 20 öğretmen görüşü alınmıştır. Yıldırım ve şimşek (2005)'e göre bu durum, çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktadır. Dolayısıyla amaç genelleme değil, derinlemesine ve ayrıntılı bir bakış açısı ile konunun araştırılmasıdır. Maksimum eşitlilik ile çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğine göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve şimşek, 2005). Patton (1987)'a göre ise, maksimum çeşitlilik gösteren küçük bir örnekleme oluşturmanın iki yararı vardır. Birincisi, örnekleme dahil her durum kendine özgü boyutlarının ayrıntılı biçimde tanımlanması; ikincisi, büyük ölçüde farklı özellik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak temalar ve bunların değerinin ortaya çıkarılmasıdır (Akt. Yıldırım ve şimşek, 2005).

Görüşlerine başvurulan öğretmenlere ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de de görüldüğü gibi cinsiyet, medeni hal, branş ve kıdem değişkenleri olarak dört farklı kategoride öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin cinsiyet, branş, medeni hal ve kıdem farklılıkları maksimum çeşitlilik etkenleri olarak kabul edilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Kategori	Özellik	Kişi Sayısı
Cinsiyet	Erkek	11 (Ö2,3,4,5,7,11,13,14,15,19,20,)
	Kadın	9 (Ö1,6,8,9,10,12,16,17,18,)
Medeni hal	Evli	19(M1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17,18,19,20)
	Bekar	1 (Ö12)
Branş	Sınıf öğretmeni	9 (Ö4,5,7,8,9,10,12,19,20,
	Matematik	1 (Ö1)
	İngilizce	2 (Ö15,18)
	Beden Eğitimi	2 (Ö2,3)
	Fen ve Teknoloji	1 (Ö13)
	Sosyal Bilgiler	2 (Ö6,11)
	Teknoloji Tasarım	1 (Ö14)
	Müzik	1 (Ö17)
Kıdem	Türkçe	1 (Ö16)
	1-10 yıl	5 (Ö3,11,14,17,18)
	11-20 yıl	13(Ö1,2,5,6,7,8,9,10,12,13,15,16,20)
	21 ve üstü	2 (Ö4, 19)

Veri Toplanması ve Analizi: Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda dört temel soru yer almıştır. İlk iki soru ilköğretim kurumlarının amaçlarının neler olduğu ve gerçekleştirilme düzeyine ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Bu sorular doğrudan görüşmecilere yöneltilerek ek sorular ve sondalara yer verilmemiştir. Amaç öğretmenlerin amaçlara ilişkin görüşlerini olanca yalınlığıyla aktarabilmektedir. İkinci soru ise öğretmenlerin ilköğretim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerinin sorgulanmasıdır. Bu soru “Okulunuzda, ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirildiğine inanıyor musunuz? Nasıl? Şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada üçüncü ve dördüncü sorular, ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinin önündeki engeller ve ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesi için önerilerin neler olduğuna ilişkindir. Araştırma sorularının anlaşılabilirliği için iki sınıf öğretmeni, bir matematik öğretmeni ve bir müzik öğretmeni ile ön görüşme yapılmış soruların anlaşılır olması sağlanmıştır.

Araştırma 2010 Nisan-Mayıs aylarında yapılmıştır. Araştırma yüz yüze görüşmeler yapılarak not alma yoluyla gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından bizzat gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin söyledikleri her cümle aynen yazılmış alınan notlar görüşmecilerle paylaşılmış ve incelemeleri sağlanmıştır. Alınan dönütler sonrasında görüşmecilerin, görüşme sırasında ifade edilen cümlelerden çıkarılmasını istedikleri yerlerin üzeri çizilmiştir. Her bir görüşme 25-40 dakika aralığında sürmüştür.

Araştırmada, verilerin analizi için, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, “Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodlama ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması” şeklinde olmak üzere dört aşamada yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırma bulguları her bir soru temele alınarak analiz edilmiştir. Ayrıca alt temalar araştırmacı tarafından belirlenerek adlandırılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik: Kirk ve Miller’e göre, nitel araştırmada geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelir (akt:Yıldırım ve Şimşek, 2005). Geçerliği artırmak için çeşitleme, katılımcı teyidi gibi ek yöntemler kullanılır. Bu nedenle bu araştırmada da, katılımcı teyidine yer verilerek araştırmacının geçerliğine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte görüşmecilerin ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak geçerliğin artırılması amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırma iç geçerliği için görüşme sonrasında elde edilen bulgular görüşülen kişilere tekrar incelenmiş gerekli düzeltmelere yer verilerek katılımcıların teyidi alınmıştır. Geçerliğini artırmak için araştırma modeli, veri toplama aracı ve verilerin analizi ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği için araştırmaya katılan bireylerin özellikleri ayrıntılı olarak tanımlanmıştır (Tablo 1). Bulgular, yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Araştırma süreci öğretmenlerin görev yaptıkları okullarında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların makamlarında gerçekleştirilmiş ve görüşme süresince görüşmenin bölünmemesi için gerekli önlemler alınmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

A-Nicel Boyuta İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin cinsiyet, branş, kıdem, okulundaki çalışma süresi, okuldaki öğretmen sayısı değişkenlerine göre elde edilen bulgular ve bu bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

1. Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeylerine ilişkin genel bulgular ve yorum

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşleri, anket maddelerine verilen yanıtlarla Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	N	\bar{x}	Ss
Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri geliştirilir.	325	3,58	,89
Öğrencilere insan haklarına saygı duyma, çocuk hakları ve uluslar arası sözleşmelere uygun olarak hakları kullanma bilinci kazandırılır.	325	3,68	,83
Öğrenciler hoşgörülü ve paylaşmayı bilen yurttaşlar olarak yetiştirilir.	325	3,82	,74
Öğrencilerin sosyal ve kültürel olarak gelişmelerine yardımcı olunur.	325	3,72	,93
Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve çözme alışkanlığı kazandırılır.	325	3,57	,89
Öğrencilere bilimsel bilgilerle karar verme alışkanlığı kazandırılır.	325	3,46	,82
Öğrencilerin becerileri ve zihinsel çalışmaları birleştirilerek çok yönlü gelişmeleri sağlanır.	325	3,47	,87
Öğrencilerin estetik duyguları ve yaratıcılıkları geliştirilir.	325	3,46	,91
Öğrenciler kendilerine güvenen bireyler olarak yetiştirilir.	325	3,70	,89
Öğrenciler teknolojiyi etkili olarak kullanabilen bireyler olarak yetiştirilir.	325	3,70	,89
Öğrenciler seçecekleri mesleklere uygun okul ve kurumlara yönlendirilir.	325	3,43	,96
Öğrenciler, üretken, verimli, ülkesinin sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilen bireyler olarak yetiştirilir.	325	3,60	,82
Öğrenciler doğa bilinci yüksek bireyler olarak yetiştirilir.	325	3,60	,82
Öğrencilere bilgi yüklemek yerine bilgiye ulaşma ve kullanma yolları öğretilir.	325	3,55	,89
Öğrencilerin bilimsel düşünme becerileri geliştirilir.	325	3,60	,83
Öğrencilere okuma zevki ve alışkanlığı kazandırılır.	325	3,53	,81
Öğrencilere sevgi ve iletişimle destekli gerçek öğrenme ortamları yaratılır.	325	3,74	,94
Öğrenciler dürüst ve erdemli bireyler olarak yetiştirilir.	325	3,73	,88

Bu sonuçlara göre, bütün yargıların “yüksek” ve “oldukça yüksek “düzeyinde değerlendirildiği görülmektedir. Bütün yargılar, 3,40 ile 4,19 yüksek; 4,20 ile 5,00 oldukça yüksek aralığında yer almaktadırlar. İlköğretim kurumlarının amaçlarının, öğretmenlerin gözüyle yüksek düzeyde gerçekleştirildiği kabul edilmektedir. Özellikle ilköğretimin amaçları temelinde en yüksek düzeyde gerçekleştirildiği düşünülen yargılar: “*Öğrenciler hoşgörülü ve paylaşmayı bilen yurttaşlar olarak yetiştirilir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel olarak gelişmelerine yardımcı olunur. Öğrencilere sevgi ve iletişimle destekli gerçek öğrenme ortamları yaratılır. Öğrenciler dürüst ve erdemli bireyler olarak yetiştirilir*” yargılarıdır. En yüksek yargıların ortak özelliklerine bakıldığında bireyin toplumsal kimliğinin gelişmesine yardımcı olan kavramlar olduğu görülmektedir. Bu kavramlar; sevgi, iletişim, iyi yurttaş, dürüstlük, erdem gibi toplumsallık özelliğini vurgulayan kavramlardır. İlköğretim kurumlarının temel eğitim aşaması olması nedeniyle bireylerin bir bütün olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Özellikle Türk Milli Eğitim Sisteminin temel üç amacından ikisi bireyi toplumsal bir varlık olarak ele alıp, iyi bir yurttaş ve insan olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

İlköğretimin amaçları içerisinde en düşük ortalamaya sahip yargıların ise; “*Öğrencilere bilimsel bilgilerle karar verme alışkanlığı kazandırılır. Öğrenciler seçecekleri mesleklere uygun okul ve kurumlara yönlendirilir. Öğrencilerin estetik duyguları ve yaratıcılıkları geliştirilir. Öğrencilerin becerileri ve zihinsel çalışmaları birleştirilerek çok yönlü gelişmeleri sağlanır*” yargılarıdır. Daha düşük puanlanan yargıların ortak özelliklerine bakıldığında ise, bireylerin bilişsel gelişmelerinin ve becerilerinin ön planda olduğu görülmektedir. Bu kavramlar; yaratıcılık, bilimsel bilgi, mesleki yönlendirme, estetik duygular gibi bilgi ve beceri ile ilgili kavramlardır.

2.Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılıkları

Yapılan analizler sonucunda, öğretmenlerin ilköğretim amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre (Cinsiyet, Branş, Kıdem, Okuldaki Çalışma Süresi, Okuldaki Öğretmen Sayısı”) nasıl farklılaştığına ilişkin veriler Tablo 4, 5, 6,7, 8’de aşağıda sunulmuştur.

2.1. Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin “cinsiyet” Değişkenine Göre Durumu

Öğretmenlerin, ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin, cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney testi sonuçları tablo 4’de yer almaktadır. Cinsiyete ilişkin dağılımda homojenlik testinde $p < .01$ düzeyinde anlamlı farklılık gözlemlendiğinden, Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 4. Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Branş	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	105	144,67	15190,00	9625,0	,015
Erkek	220	171,75	37785,00		

$P < .05$

Öğretmenlerin, ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin, cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney testi sonuçlarında, erkeklerin görüşlerinin kadınlara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. ($U=9625,0$ $p < .05$). Bu duruma göre, kadınlar ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesini daha yetersiz bulmaktadırlar.

2.2. Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin “branş” Değişkenine Göre Durumu

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin branş değişkenine göre t testi sonuçları Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Branş	N	\bar{x}	SS	sd	t	p
Sınıf	144	3,60	,62	323	-,481	,631
Diğer	181	3,63	,66			

$P < .05$

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t=-,481$ $p > .05$). Bütün branşlardaki öğretmenlerin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

2.3. Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin “kıdem” Değişkenine Göre Durumu

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre t testi sonuçları Tablo 6’de yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmen Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Kıdem	N	\bar{x}	SS	sd	t	p
10 yıl ve altı	192	3,63	,65	323	,434	,665
11 yıl ve üstü	133	3,60	,63			

$P < .05$

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t= ,434$ $p > .05$).

2.4. Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Okuldaki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Durumu

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin okuldaki çalışma süresi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Öğretmen Görüşlerinin Okuldaki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Değişken	Yıl grubu	n	\bar{x}	SS		KT	SD	F	P
Okuldaki çalışma süresi	3 yıl ve altı	100	3,68	,70	Gruplar arası	1,208	2	1,44	,238
	4-7 yıl	110	3,53	,62	Gruplar içi	134,800	322		
	8 yıl ve üstü	115	3,65	,61	Toplam	136,008	324		
Toplam		325	3,62	,64					

P> .05

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerin okuldaki çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı görülmektedir (F=1,44 p> .05).

2.5. Öğretmenlerin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Durumu

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Öğretmen Görüşlerinin Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Değişken	Yaş grubu	n	\bar{x}	SS		KT	SD	F	P
Okuldaki Öğretmen sayısı	(1)30öğretmen ve altı	144	3,60	,65	Gruplar arası	3,445	2	4,18	,016
	(2)31-50 öğretmen	133	3,53	,68	Gruplar içi	132,564	322		
	(3)51 öğretmen ve üstü	68	3,81	,52	Toplam	136,008	324		
Toplam		325	3,62	,64					

P< .05 Anlamlı farklılıklar 1 ile 3; 2 ile 3 arasındadır.

Öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin görüşlerinin okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları, “30 öğretmen ve altı” değişkeni, “31-50 öğretmen” değişkeni ve “51 öğretmen ve üstü” değişkenleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu göstermektedir (F=4,18 p< .05). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan LSD testinde anlamlı farklılıkların 1 ile 3 ve 2 ile 3. gruplar arasında ve 3.grup lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, 51 öğretmen ve daha fazla öğretmenin çalıştığı okullardaki öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum genellikle öğretmen sayısı fazla olan okulların daha kurumsal özelliklere sahip olma durumu ile ilişkilendirilebilir.

B-Nitel Boyuta İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğretmenlerin görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar araştırma amacı doğrultusunda sunulmuştur.

1. İlköğretim Kurumlarının Amaçları

Tablo 9. İlköğretim Kurumlarının Amaçlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Frekans Dağılımı

<i>Temalar ve Görüşler</i>		f
Bilişsel amaçlar	Gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak.	3
	Öğrencileri bir üst sınıfa hazırlamak.	3
	Bilimsel düşünce gücüne sahip bireyler yetiştirmek.	1
Sosyal amaçlar	Milli manevi ve ahlaki değerlere uygun bireyler yetiştirmek.	9
	Atatürk milliyetçiliğine, ilke ve inkılaplarına bağlı bireyler yetiştirmek.	7
	Sorumluluk sahibi bireyler olmalarını sağlamak.	5
	Öğrencilere demokrasi bilinci kazandırmak.	4
	İyi bir insan olmalarını sağlamak.	2
	Öğrencileri hayata hazırlamak.	2
	Toplum ve birey sorunlarını tanıyarak, çözüm yolları bulma bilinci kazandırmak.	1
	Planlı programlı çalışma alışkanlığı kazandırmak.	1
	Geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlamak.	1
İmkan ve Fırsatlar	İlköğretimde her çocuğun parasız eğitim almasını sağlamak.	2
	İlköğretim kurumları öğrencilerine yeni fırsatlar sunmak.	1
	İlköğretim eğitimi aracılığıyla her bireye ulaşmaya çalışmak.	1
Yetenek ve beceriler	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmak.	4
	Mesleki yönlendirmeler yapmak.	3
	Yeni deneyimler kazanmalarını sağlamak.	1

İlköğretim öğretmenlerinin, ilköğretimin amaçlarına ilişkin görüşlerinin, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde belirtilen amaçlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. İlköğretim öğretmenleri görev yaptıkları kurum olarak ilköğretimin amaçlarının farkında oldukları söylenilebilir. Bu amaçlar içerisinde en yüksek sıklıkla tekrarlanan ifadeler şöyle sıralanmıştır: Milli manevi ve ahlaki değerlere uygun bireyler yetiştirmek (f9) Atatürk milliyetçiliğine, ilke ve inkılaplarına bağlı bireyler yetiştirmek (f7). Sorumluluk sahibi bireyler olmalarını sağlamak(f5). Öğrencilere demokrasi bilinci kazandırmak(f4). Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmak(f4), gibi ifadelerdir. Nicel araştırma verileri sonucunda da elde edilen değerlere bakıldığında da, en yüksek değerleri alan ifadelerin benzer şekilde yüksek düzeyde puanlandığı görülmektedir. Nicel değerlendirme sonucunda en yüksek değerleri alan ifadeler ise şöyle sıralanmıştır: “*Öğrenciler hoşgörülü ve paylaşmayı bilen yurttaşlar olarak yetiştirilir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel olarak gelişmelerine yardımcı olunur. Öğrencilere sevgi ve iletişimle destekli gerçek öğrenme ortamları yaratılır. Öğrenciler dürüst ve erdemli bireyler olarak yetiştirilir.*” Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda öğrencilerin sosyal yetiştirme durumlarına ilişkin yargıların ön planda olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, ilköğretim kurumlarının amaçlarında öğretmenler daha çok öğrencilerin sosyal özelliklerinin geliştirilmesine yönelik bir farkındalık ortaya koydukları söylenebilir. Ancak sıklık değerlerine bakıldığında sonuçların yüksek olmadığı söylenebilir.

2. İlköğretim Kurumlarının Gerçekleştirilen Amaçları

Tablo 10. İlköğretim Kurumlarının Gerçekleştirilen Amaçlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Frekans Dağılımı

<i>Temalar ve Görüşler</i>		f
Bilişsel amaçlar	Bilgi düzeylerini artırmak.	7
	Öğrencileri bir üst sınıfa hazırlamak.	4
	Bilimsel düşünce gücüne sahip bireyler yetiştirmek.	1
Sosyal amaçlar	Milli manevi ve ahlaki değerlere uygun bireyler yetiştirmek.	12
	Toplum ve birey sorunlarını tanıyarak, çözüm yolları bulma bilinci kazandırmak.	9
	Sorumluluk sahibi olarak yetişmelerini sağlamak.	5
	Öğrencilere demokrasi bilinci kazandırmak.	4
Yetenek ve beceriler	Atatürk milliyetçiliğine, ilke ve inkılaplarına bağlı bireyler yetiştirmek.	3
	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmak.	5
	Öğrencilerin becerilerinin geliştirilmesini sağlamak.	4
	Yeni deneyimler kazanmalarını sağlamak.	1

İlköğretim kurumlarının gerçekleştirilen amaçlarına bakıldığında da, yine sosyal amaçların ilköğretim kurumlarında daha fazla gerçekleştirildiği yönünde öğretmenlerin görüş belirttikleri görülür. Sosyal amaçlarla ilgili olarak, Ö17 ilköğretimin gerçekleştirilen amaçlarını şöyle ifade etmiştir: *Okulumuzda başta Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, milli ahlaki değerlerini bilen ve koruyan öğrenciler yetiştirdiğimize inanıyorum.* Ö9 ise, *Öğrencilerimizi kabiliyetleri doğrultusunda bir üst sınıfa hazırlıyoruz. Öğrencilerin el becerileri ve zihinsel faaliyetlerini bir bütün olarak geliştiriyoruz.* Şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Nicel verilerle karşılaştırıldığında ise, *Öğrenciler hoşgörülü ve paylaşmayı bilen yurttaşlar olarak yetiştirilir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel olarak gelişmelerine yardımcı olunur.* ifadelerinin sosyal amaçlar olarak en yüksek derecede puanlandıkları görülmektedir. Yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerde de öğretmenlerin daha çok öğrencilerin sosyal yanlarını geliştirdiklerine yönelik ifadelerin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Özellikle, *Milli manevi ve ahlaki değerlere uygun bireyler yetiştirmek.* ve *Toplum ve birey sorunlarını tanıyarak, çözüm yolları bulma bilinci kazandırmak.* ifadeleri öğrencilerin sosyal ve toplumsal olarak geliştirmelerine ilişkin yargılar olarak benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlara göre, ilköğretim öğretmenlerinin, ilköğretim kurumlarının amaçlarını bilme düzeyleri ile gerçekleştirilen amaçlarının benzer olduğu görülmektedir. İlköğretim kurumlarında öğrenciler bilişsel amaçlar, sosyal amaçlar ve yetenekleri açısından bir bütün olarak yetiştirilmektedir.

3. İlköğretim Kurumlarının Amaçlarının Gerçekleştirilmesindeki Engeller

Tablo 11. İlköğretim Kurumlarının Amaçlarının Gerçekleştirilmesindeki Engellerin Öğretmen Görüşlerine Göre Frekans Dağılımı

<i>Temalar ve Görüşler</i>		f
Yapısal düzenlemeler	Eğitimde sürekli olarak gerçekleştirilen program değişikliği.	5
	İlköğretimde finansal kaynak yetersizliği.	5
	Sınıfta kalma ve geçme durumlarının bağlayıcı olmaması.	4
	Eğitim ortamının “yaparak yaşayarak” öğrenmeye uygun olmaması.	2
	Gereksiz evrak ve dökümanlarla zaman kaybedilmesi.	2
	Öğretmen eğitiminin yetersizliği.	2
Sosyal engeller	Öğretmen-veli işbirliğinin eksikliği.	12
	Eğitimsiz veli profili.	7
	TV, internet, bilgisayar gibi araçların bilinçsizce kullanımı.	5
	Velilerin öğretmen ve yöneticiden daha çok bilen tavır ve davranışları.	3
	Demokrasi ve insan hakları bilincinin topluma yerleşmemiş olması.	3
	Öğretmenlerin motivasyon düşüklüğü.	3
Yetenek ve beceriler	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirilmesi yönündeki etkinlik imkanlarının azlığı.	5
	Mesleki yönlendirmenin sağlıklı olarak yapılamaması.	3
Kişisel Engeller	Öğrencilerin hedeflerinin olmaması.	2
	Öğrencilerin sorumsuz davranışları.	2

Öğretmenler, ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesindeki en önemli engeli “öğretmen-veli işbirliğinin eksikliği” (f12) olarak ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili olarak bir öğretmen ifadesi şöyledir: “Aileler öğrencileri ile yeteri kadar ilgilenmiyorlar. Öğrencinin sınıfta aldığı eğitim aile ortamında pekiştirilmiyor. Aile okula gereken önemi vermeyince bizim çabalarımız çoğu zaman boşa çıkıyor” (Ö10). Bir başka görüş ise, “Aileler okulla uyumlu ve işbirliği içinde çalışmıyorlar, veliler ilgisiz ve bilinçsiz” (Ö2, Ö14). İlköğretimin amaçlarına ilişkin nicel yöntemle elde edilen verilerde, amaçların yüksek düzeyde gerçekleştirildiğini ifade eden öğretmenler, ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesi önündeki en önemli engeli okul-aile ilişkilerine dayandırmaktır. Ailenin, öğrenci başarısında, öğrenci sosyal kimliğinin oluşmasında önemli bir etken olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin görüşleri anlamlı bulunabilir.

4. İlköğretim Kurumlarının Amaçlarının Daha Etkili Gerçekleştirilmesi İçin Öneriler

Tablo 12. İlköğretim Kurumlarının Amaçlarının Gerçekleştirilmesi İçin Yapılan Öneriler ve Frekans Dağılımı

Temalar ve Görüşler		f
Yapısal düzenlemeler	Eğitimde yapılandırmacı eğitim anlayışının yaygınlaştırılması.	2
	Rehberlik servislerinin oluşturulması.	2
	Eğitim kurumlarının yapısal koşullarının iyileştirilmesi.	2
	Yasal düzenlemeler sürekli değişmemeli.	2
	Sınıf öğrenci sayıları azaltılmalı.	2
	İlköğretim okullarının mali kaynaklarının artırılması.	2
Sosyal düzenlemeler	Aile-okul işbirliğinin artırılması.	6
	Aile eğitim seminerlerinin düzenlenmesi.	4
	Okul sosyal kültürel etkinliklerine daha fazla ağırlık verilmesi.	3
	Öğretmenlerin sürekli hizmet içi eğitim almaları sağlanmalı.	2

Öğretmenler, ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesindeki en önemli engeli “öğretmen-veli işbirliğinin eksikliği” (f12) olarak ifade etmişlerdir. İlköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesi için önerilerde ise, amaçların gerçekleştirilmesinde engel olarak görülen öğretmen-veli işbirliği yargısına paralel olarak aile-okul işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Öneriler daha yapısal düzenlemelerden çok sosyal düzenlemelere dikkat çekmektedir. Aile-Okul işbirliği (f6) ile ilgili olarak bir öğretmen ifadesi şöyledir: “Veliler öğrencileri ile yeteri kadar ilgili değiller, veliler sorunun her zaman öğretmen ve okuldan kaynaklandığını düşünerek okula karşı ilgisiz davranmaktalar” (Ö13). Bir başka öğretmen ise, “İlköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde aile desteği en önemli etkenlerden bir tanesidir” (Ö16). Bu sonuçların okul-aile işbirliğinin ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre, nicel yöntemle toplanan verilerin değerlendirilmesi sonucunda, bütün yargıların “yüksek” ve “oldukça yüksek” düzeyinde değerlendirildiği görülmektedir. İlköğretim kurumlarının amaçlarının, öğretmenlerin gözüyle yüksek düzeyde gerçekleştirildiği kabul edilmektedir. Bu yargıların ortak özelliklerine bakıldığında toplumsallaşmayı ön plana çıkaran yargılar olduğu görülmektedir. Bireyin toplum içerisindeki yerini belirlemede ilköğretim kurumlarında geçirilen zamanın önemli bir zaman olduğu kabul edilebilir. Bireylerin toplumsallaşmalarının kaynağı olarak aileden sonra ilköğretim kurumlarının yeri yadsınamaz. Akademik ve mesleki yönlendirmeye yönelik yargılar anket maddeleri içerisinde en düşük puanlara sahip olsalar da, değerlendirmede “yüksek” düzeyde bir ortalamaya sahip olduklarını da göz ardı etmemek gerekir. Yaşar, Gültekin ve Ersoy (2006)’un araştırma sonucunda da sınıf öğretmenleri, ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerinin “yeterli” düzeyde olduğu görülmektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından sonuçlara bakıldığında, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha düşük düzeyde görüş ortaya koydukları görülmektedir. Kadın öğretmenlerin var olan durumu daha düşük düzeyde algılamaları, kadın öğretmenlerin öğrenci davranışlarına, okulun amaçlarına daha fazla odaklandıkları şeklinde yorumlanabilir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, ilköğretim kurumlarında amaçlara odaklanmanın zayıflığı ile de ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin ilköğretim kurumlarının amaçlarının farkında olmamaları, özellikle kadın öğretmenler tarafından dikkat edilen bir konu olarak düşünülebilir.

Branş, kıdem ve okuldaki çalışma süresi değişkenleri açısından öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Ancak okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre, öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Nitel sonuçlardan, öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesindeki önerilerine bakıldığında da en yüksek frekansa sahip yargının okul-aile işbirliği olduğu görülmektedir. Swick ve diğerleri, çocukların eğitiminde aile-okul-toplum işbirliğinin öğrenci başarısının temel ögesi olduğunu ifade ederler. Aile, okul ve öğretmenler öğrencilerin başarılarını pozitif

yönde etkilemektedirler (1997). İlköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli kabul edilen bulgulardan bazılarını Akgün (1996) okulların fiziki kapasitelerinin artırılması ve öğretmenlerin sayı olarak yeterli duruma getirilmesi olarak ifade etmiştir.

Araştırmanın nitel sonuçlarına göre ise, ilköğretimin amaçlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, ilköğretim kurumlarının tanımlanmış yasal amaçlarla benzerlik gösterdiği yönündedir. Bu sonuçlar, ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde “sosyal amaçların” önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. İlköğretim kurumlarının gerçekleştirilen amaçlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin yine sosyal amaçların gerçekleştirilmesi yönünde yoğunlaştığı görülmektedir. Nitel ve nicel bulgular sosyal amaçların daha çok gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, “*Milli manevi ve ahlaki değerlere uygun bireyler yetiştirmek.*” ve “*Toplum ve birey sorunlarını tanıyarak, çözüm yolları bulma bilinci kazandırmak.*” ifadeleri öğrencilerin sosyal ve toplumsal olarak geliştirilmelerine ilişkin yargılar olarak ifade edilmiştir. Sar ve Wulff (2003)’a göre; okullarda çocukların başarısı ailelerinin ilgisine bağlı olarak değişir. Aile, okul ve toplum çocukların başarısında ortak sorumluluğa sahiptirler. Okul-aile ilişkisi öğrencilerin problemlerini çözmek için önemli bir araçtır. Pelco ve diğerleri (2000)’nin görüşleri de, aileler ile okul arasındaki ilişkilerin öğrencilerin akademik gelişmelerine olumlu katkılar sağladığı yönündedir. Hem nicel hem de nitel bulgular öğretmen-veli işbirliğinin önemli bir eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır. Okul-aile ilişkilerinin düşüklüğü ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesi önündeki önemli bir engel olarak kabul edilmektedir. Hanna (1998) okul iklimini okul reformu için önemli bir araç olarak görür. Okulun iklimini etkilemede ise, öğrenci, öğretmen, yönetici ve aileler arasındaki ilişkinin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Kolay (2004) çocukları ile ilgilenen ailelerin çocuklarının okul başarısının daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Nitel bulgulardan, yapısal düzenlemeler boyutunda, rehberlik servislerinin oluşturulması, eğitim kurumlarının yapısal koşullarının iyileştirilmesi, sınıf öğrenci sayılarının azaltılması gibi durumların ilköğretimin amaçlarının önündeki engeller olduğu ifade edilmiştir. Akgün (1996)’ün araştırmasının sonucunda da, okulların kütüphane, derslik, öğretmen sayısı yetersizliklerinin ilköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesindeki engeller olduğu görülmüştür.

Araştırma nicel ve nitel sonuçlar açısından karşılaştırıldığında, özellikle nicel sonuçların nitel sonuçlara göre yüksek çıktığı gözlenmiştir. Nicel veriler toplanırken ilköğretimin amaçlarının yasal mevzuatında yer alan ifadelerden yararlanılmıştır. Ancak nitel veriler toplanılırken yarı yapılandırılmış bir formdan yararlanılması, öğretmenlerin daha eleştirel değerlendirmeler yapmalarına yol açmış olabilir. Her iki yöntem ile elde edilen bulgular, öğretmenlerin ilköğretimin amaçlarına karşı duyarlı olduklarını ortaya koymaktadır. Özellikle sosyal amaçların daha çok gerçekleştirilmekte olduğuna ilişkin görüşler, ilköğretim okulları açısından önemli ve istendik bir sonuç olarak kabul edilebilir.

Bu araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde ilköğretimin amaçlarına ilişkin eğitim çalışmalarına yer verilmelidir. İlköğretimin amaçlarına karşı öğretmenlerin farkındalık düzeyleri artırılmalıdır.
- ✓ Okul aile birliği çalışmalarına gereken önem verilmeli, okul-aile birliği yönetmeliği esasları çerçevesinde etkili bir okul-aile birliği kurulmalı ve işletilmelidir.
- ✓ Veliler ile öğretmenlerin ilişkilerini üst düzeye çıkaracak yönetsel karar alınmalıdır. Aile ziyaretleri planlı ve amaçlı bir şekilde yapılmalıdır.
- ✓ Rehberlik çalışmaları, okul yönetimleri ile eşgüdümlü yapılmalıdır. Okul yönetimi rehberlik çalışmalarında rehber öğretmenin görüşlerinden yararlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adar, İ., Aşıcı, C., Kaya, T., Bulut, M., Karakurt, Z. ve Karadaş, H. (2008). *Disiplin amirleri ve muhakkikler için soruşturma rehberi*. Ankara: MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı.
- Akgün, N. (1996) İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde İlköğretim Okullarının sahip Oldukları İnsan ve Madde ve Kaynakları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Bakaç, M. (2000). Fen Eğitiminde Başarının Arttırılmasında Amaçların Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*. 147.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Başaran, İ.E. (1994) Eğitime Giriş, Kadioğlu matbaası, Dördüncü basım, Ankara.
- Başaran, İ.E. (1998) Yönetimde İnsan İlişkileri Yönetimsel Davranış, Aydan web yayınları, Ankara.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bursalıoğlu, Z. (1998) Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, On birinci basım, Pegem yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2007) *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, istatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum*. (8.Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2005). *Research methods in education*. (5.Ed.). London: RoutledgeFalmer.
- Hanna, J.W. (1998) School Climate: Changing Fear to Fun, *Contemporary Education*, 69 (2).
- İş, E. (2003) Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Kurumsal Amaçları Gerçekleştirmedeki Yeterliklerinin İncelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 159.
- Karasar, N, 1999, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karatepe, A., Yıldırım, H.İ., Şensoy, Ö., Yaşın, N. (2004) Fen Bilgisi Öğretimi Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mevcut Fen Bilgisi Müfredat Programının Amaçlar Boyutunda Uygunluğu Konusunda Öğretmen Görüşleri, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2) 165-175.
- Kolay, Y.(2004) Okul-Aile-Çevre İş Birliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi, *Milli Eğitim Dergisi*, 164.
- Okçabol, R. (2009) Şaşılacak Ne Var?, Ütopya yayınevi, Birinci baskı, Ankara.
- Pelco, L.E., Jacobson L., Roger R.R., Melka, S.(2000) Perspective and Practices in Family School Partnership: A National Survey of School Psychologists, *School Psychology Review*, 29 (2) 235-250.
- Sar, B.K., Wulff, D.P. (2003) Family Builders Approach: Enhancing The Well Being of Children Though Family-School Partnerships, *Children&Schools*, (25) 4.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data*. London: Sage Publications.
- Swick, K.J.,Grafwallner,R., Cockey,M.,Roach, J., Davidson, S., Mayor, M., Gardner, N.(1997) On Board Early: Building Strong Family-School Relations, *Early Childhood Education Journal*, (24) 4.
- Tekin, H. (2000). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınevi.
- TBMM (1973) Milli Eğitim Temel Kanunu. (Kanun no: 1739, Kabul tarihi: 14.6.1973) *Resmi Gazete*. 24.6.1973/14574. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>
- Toprakçı, E. (2008) Sınıfa Dayalı Yönetim, Pegem yayınları, Ankara.
- Ünal, A. (2006). *Eğitim kurumlarında adli ve idari soruşturma*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- MEB (2003) İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M., ve Ersoy, A. (2006) Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretimin Amaçlarının Gerçekleştirilme Düzeyine İlişkin Görüşleri, http://sbek.marmara.edu.tr/ornek_bildiri (erişim:04/09/2011)
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık, Ankara.